

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ 1998

7/2/98 Χορός Ευξεινού Λέσξης Βέροιας στο κέντρο «ΑΚΡΙ-ΤΕΣ»

7/3/98 Συμμετοχή της χορωδίας στις εκδηλώσεις του Σωματείου «Άγιος Γεώργιος Περιστεριώτας» για τα 1200 χρόνια από την ίδρυση της Μονής

3/4/98 Η χορωδία της Βέροιας φιλοξενήθηκε στην Κοζάνη στο αντίστοιχο τμήμα και γλέψαν μαζί

28/5/98 Το χορευτικό μας συμμετείχε στις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε η Περιφέρεια στο Συνέδριο για το Έργο Αλέξανδρο

19/5/98 Λαμπαδιοδρομία για την Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού, στους κεντρικούς χώρους της Βέροιας, με τη συμμετοχή αδελφών και προσηλυτικών σωματείων

24/5/98 Εκδηλώσεις για τη Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού, μνημόσυνο και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο Ν.Καταλανίδη

24/5/98 Συμμετοχή της χορωδίας σε εκδηλώσεις για τη Γενοκτονία στο Ριζοχώρι Αριδαίας

31/5/98 Συμμετοχή της χορωδίας σε εκδηλώσεις στην Σκύδρα

7/6/98 4η Αιμοδοσία του τμήματος Νέων

9/6/98 Συμμετοχή τμήματος της χορωδίας σε εκδηλώσεις στο Ειδικό Σχολείο Βέροιας

27-28/6/98 Συμμετοχή της χορωδίας μαζί με την χορωδία Κοζάνης σε εκδηλώσεις αδελφών ποντιακών σωματείων στους Φιλίππους και στο Κιλκίς με πολύ μεγάλη επιτυχία.

20-21/6/98 Συμμετοχή του χορευτικού σε Φεστιβάλ παραδοσιακών χορών στην Αρτα.

17-18-19/7/98 2ο. Συναπάντημα Ποντιακών Νεολαίων στην «Παναγία Σουμελά»

2/8/98 Συμμετοχή της χορωδίας Βέροιας και Κοζάνης σε εκδηλώσεις στο Μεσαίο Θεσσαλονίκης

14/8/98 Το τμήμα Νέων, στην βοήθεια για την οργάνωση των εκδηλώσεων του Σωματείου «Παναγία Σουμελά» στην Ιερά Μονή

15/8/98 Το τμήμα Νέων και το τμήμα της χορωδίας στις εκδηλώσεις του ιδρύματος της Ιεράς Μονής της Παναγίας Σουμελά

19/8/98 Το τμήμα της χορωδίας συμμετείχε στις εκδηλώσεις του Δήμου Σκύδρας

21/8/98 Η χορωδία στην Αξιούπολη Κιλκίς

24/8/98 Το χορευτικό συγκρότημα στο γήπεδο για την έναρξη των Ημαθιώτικων '98

30/8/98 Η χορωδία στα Γρεβενά

6/9/98 Συμμετοχή στις εκδηλώσεις για το ετήσιο μνημόσυνο των Σανταίων στην Παναγία Σουμελά

21/8/98 Η χορωδία στην Αξιούπολη Κιλκίς

24/8/98 Το χορευτικό συγκρότημα στο γήπεδο για την έναρξη των Ημαθιώτικων '98

30/8/98 Η χορωδία στα Γρεβενά

6/9/98 Συμμετοχή στις εκδηλώσεις για το ετήσιο μνημόσυνο των Σανταίων στην Παναγία Σουμελά

Σημείωση «Αργοναύτη»: Είναι ομολογουμένως αξιόπαινο το παρόν Δ.Σ. της Ε.Λ.Β. για τις τόσες αξιόλογες δραστηριότητες του. Αξίζει το Δ.Σ. την έμπρακτη συμπαράσταση μας στο τόσο σπουδαίο έργο που υπηρετεί. Τα θερμά μας συγχαρητήρια αγαπητέ πρόεδρε και φίλοι σύμβουλοι. Η Παναγία Σουμελά ως είναι πάντα κοντά σας.

Προσκυνητής της ιερής · ιστορικής εικόνας της Παναγίας Σουμελά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωστής Στεφανόπουλος (15/8/1998)

Με αφορμή τις δύο κινηματογραφικές ταινίες

Ο ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ε.Λ.Β. ΔΙΝΕΙ ΑΠΟΣΤΟΜΩΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΒΛΑΣΤΗΜΟΥΣ - ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Με ιδιαίτερη τιμή αναδημοσιεύουμε από την εφημερίδα «Καθημερινή» των Αθηνών την αποστομωτική απάντηση, που έδωσε ο κ. Χιονίδης στους βλάστημους - συκοφάντες του Μ. Αλεξάνδρου. Δυστυχώς, υπάρχουν κάποιοι που επιχειρούν να ριξουν λάσπη στο μεγαλύτερο στρατηλάτη και εκπολιτιστή όλων των εποχών, το Μ. Αλέξανδρο.

Ο κ. Χιονίδης με το δημοσίευσμά του αυτό έρχεται να δώσει την πρέπουσα απάντηση σ' όλους τους παράλογους... και αποκαθιστά την ιστορική αλήθεια.

«Ο Μ. Αλέξανδρος δεν ήταν ιμπεριαλιστής. Με αφορμή δύο νέες κινηματογραφικές ταινίες γράφονται πολλά, πάλι, για τον Μ. Αλέξανδρο.

1. Δεν θα εμπλακώ στις Συμπληγάδες των ερωτημάτων για τον βίαιο χαρακτήρα του ή για την αμφιλεγόμενη αρρενωπότητά του, διότι δεν νομίζω ότι είναι δυνατόν να προσθεσω τίποτε περισσότερο και μάλιστα σε ελάχιστες σειρές γραμμάτων, με δωρεά (άρα μακεδονική) λιτότητα, λόγω

Συνέχεια στην 3η σελ.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Ο Πόντιος τραγουδιστής

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Στα ποντιακά τραγούδια βρίσκουμε μία αλήθεια και μία τελειότητα. Δημιουργός κι ερμηνευτής του ποντιακού τραγουδιού είναι ο απλός άνθρωπος του λαού. Ζει με το λαό κι από αυτόν αντλεί την έμπνευσή του. Από την καρδιά του ανεβαίνει κατ' ευθείαν στο στόμα, τα λόγια και γίνονται τραγούδι, όπως γίνεται και με το κελήδημα του πουλιού. Νιώθει πως αυτό είναι μία χάρη, που του δόθηκε από το Θεό, κι αυτό τον φλογίζει.

Κάνει τραγούδια τα πιο απλά πράγματα της ζωής, όπως τη γέν-

νηση, το γάμο, τον πόνο, την αγάπη και το θάνατο. Σαν ερμηνευτής της καρδιάς του ποντιακού λαού, που είναι, δεν ξεχνά και τις ρίζες του. Εδώ η φαντασία του παίρνει φτερά. Έτσι επισκέπτεται με την «Αργώ» πανάρχαιους κι ασάλευτους τόπους του Πόντου, για να τους υμνήσει. Κι ύστερα πάλι, βλέπει τους Ακρίτες, για να τραγουδήσει τα ηρωικά κατορθώματά τους.

Ταξιδεύει ακόμα, σαν περιπλανώμενος Οδυσσεύς στον Τουρκοκρατούμενο Πόντο, για να μοιρολογήσει τον πόνο του ποντιακού ελληνισμού. Ανεβαίνει μετά ως το βράχο του Προμηθέα, για να κλάψει το ξερίζωμα του ποντιακού λα-

ού. Φτάνει ύστερα στις παράγκες της Καλαμαριάς και τους Πειραιά, για να ξεσπάσει σε θρήνους.

Σαν άνθρωπος αισιόδοξος, που είναι, σκέπτεται και φιλοσοφεί κι ελπίζει με ελπίδα, για να τραγουδήσει «Η Ρωμανία κι αν επέρασεν ανθεί και φέρει κι άλλο».

Μία παντοδύναμη ελπίδα βγαίνει από τους στίχους αυτούς κι ένας οραματισμός των ξεριζωμένων για καλύτερες ημέρες.

Ο τραγουδιστής πέρα από τη νοσταλγία που νιώθει, τον συγκινεί ιδιαίτερα η ωραία παράδοση του τόπου του. Τα λόγια του τότε, γίνονται ακριβά πετράδια, που όταν ακούς νιώθεις συγκίνηση, πόνοση,

χαρά κι ελπίδα. Δημιουργεί με άλλα λόγια στην ψυχή του ακροστή ένα μεγαλείο δυνατό, για να βρει έτσι τη λυτρωτική χαρά και τη γνωριμία με τον εαυτό του, ακούγοντας την καρδιά του.

Γι' αυτήν την ευεργετική του προσφορά, που μοιάζει σαν το νερό της βρύσης, που δίνει ξεκούραση και δροσιά στον κουρασμένο διαβάτη, όλοι τον αναζητούν. Κι αυτός τρέχει, ανταποκρίνεται στο κάλεσμα, γιατί θεωρεί τη χαρά των άλλων και δική του χαρά.

Ο Πόντιος τραγουδιστής δεν περιτοίχεται από τα στενά όρια κάποιος εποχής. Παρακολουθεί την εξέλιξη της ζωής, για να υπηρετήσει

τα ιδανικά της γενιάς του και να εκφράσει όλους τους πόθους, τις ελπίδες του λαού της εποχής του. Κι όλα αυτά τα αναζητά από τις πηγές τους, που είναι η ποντιακή παράδοση.

Τα λαογραφικά κι ηθογραφικά στοιχεία των τραγουδιών του φέρνουν στο φως μορφές, τύπους και στιγμιότυπα από τη ζωή του ποντιακού ελληνισμού.

Συμπερασματικά, θα μπορούμε να πούμε, ότι η πανοραμική όραση του Πόντιου Τραγουδιστή με την ακρίβεια του χθες, με τη αμεσότητα του σήμερα και την ελπίδα του αύριου τον καθιστά ως ένα μεγάλο λειτουργό της ποντιακής παράδοσης και της κοινωνικής ζωής.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Λεξιλόγιο

παθάνω = παθαίνω
παθίν = παχί
παιδάς = νεαρός
πακλαεύω = καθαρίζω
παραθεός = προστάτης
παραστάτης = παράνυφος
παρλατεύω = γυαλίζω
παρτάλ = κουρέλι
παρώνυμα = παρατσούκλι
παρώρα = παράκαιρα
πασαρεύω = κατορθώνω
πασαλεύω = αρχίζω
πάτεμαν = βούλιαγμα
πατερός = πάτωμα
πατούλα = αφράτη

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Είμαι και Χατζής!..

Η γυναίκα τη Χατζή Γεώρ' τη Δεβρέσ' ασ' σην Γίμεραν εγύριζεν φορτωμέντσα ασ' σο χωράφ'. Ελέπ' τον άντραν ατς τον Χατζ'ν, απλωμένον αφκά σην στούβαν, άμον τον τεμπέλ τον Πάρδον...

Επεκούμφεν σ' ένα περβόλ με το σολάκν ατς και λέει ατον:

- Αμώσε γαράευτε, ντο εθέλναν κ' επέρα σε!.. Οκνέας, γούλέας, απασάρευτος κι ούλα τα κακά...

- Μέτα γυναίκα, λέει κι ο Χατζής. Ούλα τα κουσούτα μ' είπες... τα χάρτα μ' ενέσπαλες... Και εσέν πα σάγκι τη Φωστήρ ο Γερίκας θα επαίρνεσε!.. Εκυλιέν το καπάκ και έβρεν τη τέντζερεν!.. Εγώ τηδέν ά κ' είμαι, είμαι και Χατζής!..

- Αρ' εγώ πα φορτωμέντσα χατζάβα, είπεν με το γέλος η Σώνα κ' εδέβεν πλαν...

Ατά, τερείς ατά...

Ο Πέτρον ορφανόν α σην Κοράνιζαν με το μουλαρόπον ατ' εποιέν δουλειάς 'ς σο ποδάρ' επάν. Επούλνεν φασούλα, άλας, ετσία, μανουσάδας σ' ολόγερα τα χωρία.

Εναν χρόνον πα τ' Αε Δημητρί επήγεν σ' απάν την Αυλιάναν κι εγέντον μισαφίρ 'τς ση Κάσκοнос τη Χατζή Κωνσταντίν. Αρ εκάσαν και γονουσεύνε, ο Πέτρος λέει τον Κάσκον:

- Θείο Χατζή! Αδά 'ς σην μαχα-

λάν εσουν ντο πολλά χαλαγμένα οσπίτια ελέπω αδά ολόερα.

- Ατά, είπεν ο Χατζής, τερείς ατά! Ατά ούλα μουχατρίων και επιτροπιών οσπίτια έταν...

Παλιά τραγούδια

Τα παρακάτω δίστιχα είναι από τα παλιά τραγούδια της περιοχής Κρώμνης. Τα δημοσιεύουμε με την πεποίθηση ότι, οι παραδοσιακοί μας τραγουδιστές θα τα ξαναζωντανέψουν:

1. Θείτσα μ' δώσ' την άδειαν, 'ς σ' ατέν ας στεφανούμαι και αν κι δεις την άδειαν θα ρούζω και σκοτούμαι.

2. Θείτσα μ' το κορτσόπο σου γιατί κι καλατεύ με. Εγώ πεκέρ'τς κι από κορίτσ' γιατί κι θέλ' να παίρ' με.

3. Και με το είμαι εφτωχός και με το κ' έχω μάναν την κόρ' θα πελεεύ ατεν με τη πουλί το γάλαν.

4. Και τη Κρωμή και το νερόν κρύον κι ποτισκάτε τ' εμόν τ' αρνόπον τ' έμορφας 'ς σον κόσμον κ' ευρησκ' ατεν.

5. Καλά χαπέρε έφθανε καθ'κά πουλί μ' και κλάψον τραγωδίας θα αρχινώ απ' έναν έναν γράψον.

6. Κάμνω και δίγω 'ς σο ρακίν παράπον' κι απομένε. Ατώρα η τριγώνα μου κάθεται κι αναμέν με.

7. Κατ' έπαθα κ' ερρώστεσα κ' ετάγα σ' έναν άν. Σήνα άν, σήνα άν, 'ς ση νανάκι τον αγάνεν.

8. Κατ' έπαθεν η καρδιά μ' βαρέμ θα αγραεύω έμαθα και τα μαϊκά κορτσόπο μ' θα μαεύω.

9. Κ' εγώ με τα κλαψίμαντά μ' και τ' αναστεναγμούς σι μ' εποικανε με σεβταλούν κ' έχασα τα ναμούση μ'.

10. Κ' εγώ όντες έμουν μικρός, γιατί πα κ' επεθάνα το σεβταλικ το έρημον «τώρα κι θα μαθάνα».

Φαγητά

ΚΕΣΚΕΚ Γαροσαρέκτον

ΥΛΙΚΑ: Ιναν πασίν κοσάραν, 1.700 γρ. σιτάρ κοπανισμένον, 25 γρ. βούτυρον.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: Εντάμαν με το σιτάρ βάλτε και την κοσάραν, σε βραστόν νερόν, να βράζνε γάλε γάλε, πέντε ώρας περίπου. Αφτς το φουσίν σε 75 βαθμούς και σούρτασθα απές, αφού ταμαμεύς απάν το νερόν, γι' άλλα πέντε ώρας. Αμαν το νερόν ντο βάλτε απές, πάντα να έν βραστόν. Επ' εκεί αφού πέρτς το κερέτο απ' απάν, χτουπιείς την κοσάραν ασά στουδε και με το σιτάρ εντάμα, μ' έναν χουλιάρ ταράϊσθα ους να είνετε κρέμαν. Σίτα κρούσθαο βάλτε βραστόν νερόν και άλας. Φαίετε με χαρατωμένο βούτυρον σο πιάτο.

Γίνεται κυρίως παραμονή Χριστουγέννων.

Γνωμικά και παροιμίες

1. Εγώ πουλώ σε κόρη μου ας κλαίει που θ' αγοράει σε. (Εγώ σε πουλάω κόρη μου ας κλαίει αυτός που θα σε αγοράσει).

2. Παλαλού ψωμίν ση γνωστικού την κοιλιάν. (Κουτού ψωμί στου γνωστικού την κοιλιά).

3. Ο σκύλος όπου τρώει εκεί υλάζ'. (Ο σκύλος όπου τρώει εκεί γαυγίζει).

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 76 ΧΡΟΝΙΑ Αναδημοσίευση

Στο λογοκρυμμένο «Ελεύθερο Βήμα» της 3ης Σεπτεμβρίου 1922 υπάρχει το εξής - ό,τι απέμεινε από το κύριο άρθρο: « Η Σμύρνη ωλοκαυώθη. Ο ελληνισμός της εσφάγη. Αι γυναίκες της, αι παρθένοι εγένοντο θύματα αιματηράς ασελγείας. Ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος εκρεουργήθη αγρίως. Ισως την στιγμήν αυτήν δεν υπάρχει πλέον τίποτε καθ' όλην την Μικρασιατικήν παραλίαν που να εθυμίζει Ελλάδα και ελληνισμόν. Το όνειρον έσβησε. Και ίχνη Χριστιανισμού δεν υπάρχουν ίσως πλέον καθ' όλην την Ανατολήν».

Την επομένη δημοσιεύονται οι «κεμαλικόι όροι δια την σύναψιν ανακωχής».

Ητοι, 1) Πλήρης παράδοσις της Μικράς Ασίας ως και του εκεί ευρισκομένου Ελληνικού στρατού μετά του οπλισμού του. 2) Αναγνώρισις της Τουρκικής κυριαρχίας επί της Μικράς Ασίας υπό της Ελλάδας. 3) Σχηματισμός επιτροπής εμπειροτεχνών προς εξακρίβωσιν των ζημιών πολέμου. 4) Υποχρέωσις προς έκδοσιν των ενόχων πολέμου και των υπαίτιών της διαπράξεως φρικαλεοτήτων».

Η εφημερίδα πρόσθεσε ότι «το εις Ραμπουγιέ συνελθόν υπό την προεδρίαν του κ. Μιλλεράν Γαλλικών Υπουργικών Συμβούλιον απεφάσισε να υποστηρίξη την Τουρκίαν εις τας αξιώσεις της επί της Ανδριανουπόλεως και επί του καθορισμού των Τουρκικών συνόρων επί του Εμβρου.

Και στο «Ε.Β.» της 5.9 διαβάζουμε: «Εξ επισήμου πηγής ανεκοινώθη ότι η επιβίβασις του Γ' Σώματος Στρατού συνεπληρώθη. Επίσης συνεπληρώθη και η επιβίβασις εξ Ερυθραίας. Ηδη ουδέν Ελληνικόν τμήμα στρατού παραμένει εν Μ. Ασία».

Το ΒΗΜΑ 11 - 10 - 1992 Α 13

Το ολοκαύτωμα της Κούρτσοβας (Λιβερά Κοζάνης 3-2-44)

Το παρακάτω ποίημα (τραγούδι) του Γιάννη Μιχαηλίδη, αναφέρεται στην Κούρτσοβα (Λιβερά) Κοζάνης, ένα μικρό, όνειρο, χωριό ποντίων στους πρόποδες του Σινιάτσικου, όπου γράφτηκαν οι ενδοξότερες σελίδες της Εθνικής Αντίστασης στα χρόνια της Γερμανικής κατοχής. Η προσφορά του στον μεγάλο αγώνα υπήρξε σημαντική. Επειδή βρισκότανε και σε ημιελεύθερη περιοχή ορίστηκε έδρα για το Συνέδριο του Μακεδονικού Γραφείου.

Για τον σκοπό αυτό αρχές Φλεβάρη του 1944 έφτασαν κορυφαία πολιτικά στελέχη και ένας λόχος ανταρτών του 53ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ.

Οι γερμανικές αρχές γνώριζαν από πριν τον άκρως απόρρητο προγραμματισμό.

Με υπερβολικά ισχυρές δυνάμεις και ένα καλομελετημένο σατανικό σχέδιο κατάφεραν να κυκλώσουν ασφυκτικά έξω από το χωριό, τον λόχο των ανταρτών που τον ακολουθούσαν πολιτικά στελέχη και άντρες του χωριού. Τότε σε μία στιγμή απόγνωσης αλλά πρωτοφανούς ηρωισμού ο λοχαγέων Παπασίμος (Δρυμός) στη θέση του τραυματία Ταγματάρχη Νικηφόρου φώναξε: «Αέρα παιδιά και όσοι μείνουμε. Ρίχνετε στον αέρα, σκεφετείτε τα γυναικόπαιδα».

Αυτό που ακολούθησε δεν περιγράφεται με λόγια.

Με τη φροντίδα τριών ανθρώπων (Γερασιμίδη Μιχάλη, Μιχαηλίδη Ιωάννη, Ορφανίδη Σταύρου) στήθηκε στο χωριό το καλύτερο μνημείο Εθνικής Αντίστασης. Κάθε χρόνο, τον Μάιο, γίνεται η πιο συγκλονιστική εκδήλωση προς τιμή των 55 θυμάτων.

Εκάτοντάδες σχετικές βιντεοκασέτες που κυκλοφορούν σε Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία και Καναδά, προκαλούν ρίγη συγκίνησης και ενθουσιασμού.

Το ποίημα (τραγούδι) που ακολουθεί περιγράφει μέρος των τραγικών γεγονότων και στέλνει το μήνυμα της Ειρήνης.

Αρχινώ και λέω σας έναν τραγωδιαν, τη χωρή τη Κούρτσοβας έναν ιστοριάν, έτον τρία τη Κουντούρ σο μέρωμαν απάν, τα πουλόπα εκελάηδαναν δίχως χαράν.

Το Σαραντατέσσερα με την κατοχήν, εσάρεψαν το χωριόν πολλοί Γερμανοί,

έστεσαν τα πολυβόλα σα υψώματα, και εσέβαν σο χωριόν με τ' αυτόματα.

Οι μανάδες, οι κυρούδες, τα παιδιά τουν, εχπαράγαν και εξέβαν σα αυλιά τουν, παληκάρια αρματωμένα εμαζεύτανε ερωτούνε τ' έναν τ' άλλον ντο θα εφτάγνε.

«Τρέξετε ας φεύωμεν παιδιά όλεν το καλόν,

άσον κάμπον κεσ' ας πάμε σο Σινιάτσικον, σφαίρας σύρτεν σον αέραν σίτια φεύτεν, και τον Γερμανόν ορίασον σημαδέυτεν.

Το μολύβ τ' εμέτερον αν κρούει Γερμανόν, το χωριόν θαπομέν όλεν οφρανόν, σφαίρας σύρτεν σον αέραν σίτια φεύτεν, και τον Γερμανόν ορίασον σημαδέυτεν».

Ερχινέσανε να τρέχνε στον κάμπον απέσ, και τα μλύβια συρίζνε σ' ωπίαν τουν κεσ, σο ρασί σην άκρον πάνε σο πογάζ απέσ, βάλνατς δύο πολυβόλα κι άλλο στράταν κι εσ.

Το αίμα εκεί εξέν επότσειν την γην, πολλά παληκάρια εχάθαν κι άλλα με την ψυν τα σφαίρας ερουζνανε άμον το χαλάζ και τα παληκάρια εκούζνα «Ζήτω ο Ελάς».

Τα παληκάρια ντ' επέμναν όλια μ' έναν ψυν, εντόκαν κι ενοίξαν στράταν απέσ' σην γραμμίν, σο Σινιάτσικον επήγαν εκεί έμνανε, προσκλητήριον εποίκαν, όσοι επέμνανε.

Σα χρόνια ντο έρθαμε άλλο μη σκωτούμεσ, τ' εκεινέτερον την δόξαν εμεις ας θυμούμε ας ενούμεσ όλ' μαζί έχομε ευθύνην σον κόσμον ας βασιλεύ μόνον η Ειρήνη.

Γιάννης Μιχαηλίδης
Τερψιχόρης 22, Βέροια
59100, τηλ. 0331 - 61.232

* Αναδημοσιεύεται από την «Ποντιακή Λύρα», τεύχος 69, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1998.

Ποντιακό αντάμωμα από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξεινού Λέσχης, ύστερα από ομόφωνη απόφασή του, κάλεσε και φιλοξένησε πρόσφατα τα μέλη του χωρωδιακού και χορευτικού της τμήματος. Κλήθηκαν ακόμα και πήραν μέρος στη συνεστιάση πρώην χορευτές και χοροδιδάσκαλοι.

Σκοπός της συνάντησης αυτής δεν ήταν φυσικά μόνο το παραδοσιακό ποντιακό γλέντι που σίγουρα τονώνει τη διάθεση της προσφοράς για τη διάσωση της προγονικής μας κληρονομιάς.

Τόσο ο Πρόεδρος της Λέσχης, όσο και οι υπεύθυνοι των τμημάτων αυτών, στις ομιλίες τους τόνισαν την ανάγκη της συμμετοχής σε όλες τις πολιτιστικές εκδηλώσεις της Λέσχης. Αναφέρθηκαν επίσης στο ρόλο του σωστού προγραμματισμού, της αγαπής συνεργασίας με το Δ.Σ. της Λέσχης προκειμένου να εξασφαλιστεί σε κάθε περίπτωση ο συντονισμός των ενεργειών και η καλύτερη δυνατή επιτυχία.

Με την ευκαιρία αυτή έγινε και η γνωριμία με τα νέα μέλη που έχουν πλαισιώσει τελευταία τα τμήματά μας. Δημιουργήθηκε έτσι όπως ήταν επόμενο, ένα ζεστό οικογενειακό κλίμα, ένα ψυχικό δέσιμο που οπωσδήποτε εγγυάται κάτι καλύτερο στο μέλλον.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η έως σήμερα προσφορά των τμημάτων μας αυτών μέσα και έξω από τη χώρα υστέρησε σε κάτι αλλά στη ζωή είτε το θέλουμε, είτε όχι, πέρα από το καλό υπάρχει και το καλύτερο και το άριστο.

Αυτό το «άριστο» επιδιώκει πάντοτε η Ευξεινού Λέσχη και θα το προσεγγίσει με την αδιάκοπη επιλογή και ανανέωση των μελών που συμμετέχουν στα τμήματά της.

ΚΡΥΠΤΟΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΔΕΡΒΙΣΗΔΕΣ

των Ο ναυπηγός της Πόλης Γιώργος Φώ-
... ο δερβίσης υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες

... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες

... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες

... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες

... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες
... βρήκε με έναν κρυπτοχρι-
... δερβίση υπό πολύ παράξενες

Με αφορμή τις δύο κινηματογραφικές ταινίες

Ο ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ε.Λ.Β. ΔΙΝΕΙ ΑΠΟΣΤΟΜΩΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΒΛΑΣΤΗΜΟΥΣ - ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Συνέχεια από την 1η σελ.
... της καταγωγής μας. Θυμίζω, μονά-
... ότι ο Φρόντ κατέληξε στο συμπέ-
... ασμα πως η απόσταση που χωρίζει έ-
... ήταν μεγαλοφυή από έναν «τρελό» είναι
... ένα σκαλοπάτι. Ως προς τη σεξουαλι-
... ή ελευθερία (ελευθερότητα) των αρ-
... καίων Ελλήνων γενικότερα, αρκεί η με-
... λέτη ειδικών μονογραφιών (κυρίως Ξέ-
... των ιστορικών) για να κατανοηθεί, πως
... διαφορετικά πρέπει να βλέπουμε το
... φαινόμενο της αρσενοφιλίας. Αρκεί,
... πιστεύω, το κλασικό παράδειγμα του...
... δίδρομου Αλκιβιάδη, που ξετράβανε
... τους άντρες όταν ήταν έφηβος, αλλά
... και τις γυναίκες όταν ενηλικιώθηκε.
... Άλλο το που και πως κατέληξε, λόγω
... του δεδομένου ότι η εξωτερική ομορ-
... φιά του δεν συμπεριελάτταν με ανάλο-
... γη ψυχική ωριμότητα, γι' αυτό και έ-
... φθασε μέχρι και να προδώσει την πα-
... τριδα του.

Οι μεγάλοι άντρες έχουν και ισουψή
... ελαττώματα, πολλοί δε από αυτούς α-
... ναδείχθηκαν, ακριβώς, γιατί ήξεραν να
... εκμεταλλευθούν τούτα και κυρίως τις
... κατάλληλες συνθήκες, όταν και δεν τις
... δημιούργησαν, σε κάποιο βαθμό...

2. Από τη μελέτη των αρχαίων πη-
... γών, όσο και των μεταγενέστερων
... (που είναι και οι περισσότερες), όπως
... και των ειδικών μονογραφιών (κατά
... πλειοψηφία ξένων ιστορικών, δυστυ-
... χώς) προκύπτουν τα εξής, κύρια, δε-
... δομένα:

Α. Ο Μ. Αλέξανδρος επέδειξε διε-
... θιστική νοοτροπία, υποχρεώνοντας
... τους συμπατριώτες του (Μακεδόνες,
... κυρίως) να ακολουθήσουν το παρά-
...δειγμά του, ώστε να παντρευτούν
... Περσίδες, να ντύνονται, να διατρέφον-
... ται κ.λ.π., όπως οι πολίτες των ντό-
...πιων πληθυσμών.

Είναι γνωστό, ακόμη, ότι οι Μακδό-
... νες (διοικητικοί λειτουργοί και στρα-
...τιωτικοί) παραπονούνταν συνεχώς (ό-
...πως καταγράφεται, επανειλημμένα,

Όταν όμως επέστρεψε, τον τράβη-
... ξεν ο δερβίσης παράμερα και καθίζο-
... ντας χάμου, του είπε συγκινημένος:

- Ελα τώρα, παιδί μου, να τσουγκρί-
... σουμε τ' αυγά μας και σαν καλοί Χρι-
...στιανοί, να πούμε το «Χριστός Ανέστη».
... Είσαι ο πρώτος Χριστιανός που αντα-
... μώνω σήμερα και μου φαίνεται πως και
... συ, σαν και μένα, είσαι ξένος.

Κι αφού τσουγκρίσαν τ' αυγά της και
... τα έφαγαν με τις κουλούρες τους, ο
... μεν δερβίσης τράβηξε προς το βάθος
... του Σισλή, ο δε Φώσκολος γύρισε στο
... Σταυροδρόμι, χωρίς, καθώς ήταν και
... άπειρος για τα μεγάλα μυστήρια που έ-
... κρυβε η Πόλη, να μπορέσει να δώσει
... καμιά εξήγηση στα λόγια και στο φέρ-
... σιμο του δερβίση...

Αλλά κι ο Μοσχονησιώτης εμπορο-
... πλοίαρχος καπετάν Γιάννης Τζαμπα-
... λής, που για τις μεγάλες φωνές του
... του είχαν κολλήσει το παρατσούκλι του
... «Τουρκάκη» αντίκρισε μια ανάλογη πε-
... ρίπτωση:

Είχε φορτωμένη με λάδια τη μο-
... μάρδα του στη λιακάδα της Πόλης
... και φουμάριζε τον ναργικέ του στον
... παραλιακό καφενό του Χρήστου, που
... ήταν ένα είδος ανεπίσημου χρηματι-

στις πηγές), διότι ο Αλέξανδρος δεν
... τους έδινε την πρόεπουσα σημασία και
... θέση, πυκνά ευνοώντας τους ξένους.
... Γι' αυτό και χρειάστηκε, πολύ συχνά,
... να τους απευθύνει μακρόσυρτους πα-
... ραπονειτικούς ή και επιτιμητικούς λό-
... γους για τις «αδίκες» κρίσεις τους! Ο-
... ποια και αν ήταν η αλήθεια, γνωρίζω
... από την παγκόσμια ιστορία ότι ο στρα-
... τός των πράγματι ιμπεριαλιστών κατα-
... κτητών καλοπερνούσε από το «πλιά-
... τσικο», ακόμη και όταν έφερε τον πα-
... ραπλανητικό χαρακτήρισμό των «Σταυ-
... ροφόρων».

Αρα, ο Αλέξανδρος ήταν ένας ελλη-
... νομακεδονικής καταγωγής διενδιστής.

Β. Είναι τυχαίο, άραγε, ότι έκτισε ε-
... κατονάδες, νέες πόλεις, έστω και αν
... πολλές από αυτές έφεραν το όνομά
... του; Πρέπει να ήταν τούτες περισσό-
... τερες απ' όσες υπάρχουσες κατέστρε-
... ψε, μερικώς.

3. Το σπουδαιότερο, τελειώς σπάνιο
... και πολυσήμαντο, γεγονός είναι ότι,
... μέχρι και σήμερα, η τοπική παράδοση,
... οι γραπτές πηγές και η ιστοριογραφία
... των λαών απ' όπου πέρασε ο Αλεξάν-
... δρος (στη Μέση και στην Απω Ανατο-
... λή) μνημονεύουν τούτον, στον κανόνα,
... με ευμενείς κρίσεις μέχρι και με θαυ-
... μασμό.

Δεν γνωρίζω άλλη, παρόμοια, περί-
... πτωση, ενός ξένου στρατηλάτη, που ο
... αυτόχθονας, ντόπιος πληθυσμός, «κα-
... τακτηθεισών χωρών», να θυμάται το
... πέρασμά του με νοσταλγία, με μυθικές
... διαθέσεις.

Αυτή η επισήμανση, νομίζω, πως εί-
... ναι η προσφορότερη, αδιαμφισβήτητη
... και ακλόνητη, απόδειξη (ως συνεχώς
... ανανεούμενη βούλα της αντικειμενικό-
... τητας), ότι ο Αλέξανδρος υπήρξε «Μέ-
... γας» μεν κοσμοκράτορας, αλλά όχι και
... βάρβαρος κατακτητής...

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ
... σ. δικηγόρος - τ. βουλευτής
... και ιστορικός

στηρίου λαδιών και σαπουνιών, όταν
... τον πλησίασε ένας μεσόκοπος Χότζας
... και του ζήτησε δυο μεγάλα τουλούμια
... λάδι.

Η συμφωνία έγινε πολύ εύκολα, τα
... τουλούμια ζυγίσθηκαν και τα χρήματα
... δόθηκαν ευθύς αμέσως.

Στο τέλος όμως ο χότζας διατύπωσε
... στον καπετάν Γιάννη μια παράκληση,
... που εκείνος τη δέχθηκε, αφού η τιμή
... που είχε δώσει τα λάδια ήταν πολύ κα-
... λή, ο δε χότζας φαινόταν γλυκομίλητος
... και υποχρεωτικός.

- Θα μου κάνης μεγάλη χάρη, καπε-
... τάνιε αν θα ερχόσουν μαζί μου ως το
... σπίτι, για να ξεφορτώσουμε μαζί τα
... τουλούμια και να τ' αδειάσουμε μέσα
... στο πιθάρι. Δεν θέλω να βάλω χαμάλη-
...δες κι αραμπατζήδες μέσα στο σπίτι
... μου, γιατί δεν μπορεί να έχη κανείς ε-
...μπιστοσύνη σ' αυτούς τους ανθρώ-
... πους. Θα σου πληρώσω όμως το αγώ-
... γι του αμαξιού που θα σε φέρη πίσω.

Επέρασαν μπροστά απ' την Αγία Σο-
... φιά και μπήκαν στα σοκάκια του «Σουλ-
... τάν Βαγιαζίτ» σε μια συνοικία καθαρώς
... πλέον τουρκική.

Ο καπετάν Γιάννης άρχισε να ψυλ-
... λιάζεται και να μετανοιώνη για την ελα-
... φρότητα που είχε κάνει, να συνοδεύση
... ένα άγνωστο του χότζα μέσα στην καρ-
...διά των τουρκομαχαλάδων της Πόλης,
... οπότε άκουσε τον χότζα να του λέγη
... σιγανά, στην ελληνική γλώσσα:

«Μη φοβάσαι καπετάνιο, κοντεύουμε
... να φθάσουμε».

Τέλος, άμα έφθασαν στην πόρτα
... του σπιτιού και κατέβασαν από το κάρο
... τα τουλούμια, ο χότζας επλήρωσε τον
... αραμπατζή και τον έδιωξε, βοηθούμε-
... νος δε κατόπιν από τον καπετάν Γιάννη
... έβαλε τα τουλούμια στην αυλή κι έκλει-
... σε με προσοχή την πόρτα της.

Επήραν το ένα το τουλούμι, πέρα-
... σαν από πόρτες και πορτάκια, κατέβη-
... καν αρκετά σκαλοπάτια και στο τέλος,
... ανοίγοντας ο χότζας μια μικρή πορτί-
... τσα, είπε:

- Ηρθαμε καπετάνιε!

Κι ο καθένας μπορεί να φαντασθή
... την έκπληξη του καπετάν Γιάννη, όταν
... βρέθηκε στην είσοδο μιας υπόγειας εκ-
... κλησίας, τον νάρθηκά της, με το εικο-
... νοστάσι, τον δεσποτικό της θρόνο, τον
... χαμηλό άμβωνα, τα μανουάλια όλα της
... εν τάξει και αναμμένα τα καντήλια της.

Αδειασαν τα τουλούμια μέσα σε ένα
... πιθάρι που ήταν στην άκρη του νάρθη-
... κα και τότε ο χότζας, μπαίνοντας στο
... άγιο βήμα έβγαλε το σαρίκι, φόρεσε έ-
... να πετραχήλι και είπε στον έκπληκτο
... καπετάν Γιάννη:

- Ελα τώρα καπετάν Γιάννη, να σου
... διαβάση μια παράκληση ο ιερέυς Ιωαν-
... νίκιος. Βλέπεις ταιριαζούν κάπως και
... τα ονόματά μας...

(ΝΙΚ. Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗ «Κρυπτοχρι-
...στιανικά κείμενα», Θεσσαλονίκη
... 1974)

**ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕ ΤΟΝ
“ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ”**

- Οι στήλες του “ΑΡΓΟ-
...ΝΑΥΤΗ” είναι στη διάθεση
... όλων των αναγνωστών του.
- Οι εργασίες πρέπει να στέλ-
... νονται αν είναι δυνατόν δα-
... κτυλογραφημένες.

*Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι
... δεν επιστρέφονται.*

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΩΝ «Φόβου καιρός έτον...»

Αφηγητής: ΧΑΡΑΛ. Π. ΣΟΦΙΑΝΟΣ

Το 1910 επήγαμε στο χωριό Δίρχα οικογενειακώς. Τα δύο
... αδέρφια μου ήταν δάσκαλοι και ο ένας αδελφός μου ο Κώ-
...στης χτύπησε μία μέρα τρία παιδιά στο σχολείο επειδή δεν ή-
... ξεραν τα μαθήματά τους. Και τα παιδιά φύγαν και πήγαν στα
... σπία τους. Οι μάνες τους ξεσηκώθηκαν με τα ξύλα στο χέρι
... για να χτυπήσουν το δάσκαλο. Στο δρόμο τους συνάντησαν
... έναν Αρμένι (Αρμένιο) από το χωριό. Αυτός έτρεξε και ειδο-
...ποίησε την μητέρα του. Αμέσως η μητέρα μου έτρεξε στο μέ-
... ρος που ήταν οι γυναίκες. Και τους είπε:

- Πώς θα μαθάν'νε γράμματα τα παιδιά 'σουν αν 'κι κρούει-
...ατα ο δέσκαλον;... Ογώ τον γιού μ' έφτυσα αίμαν να σπου-
...δάζ' άτον κι εσείν θα κρούετατον;

Το 1915 τα σχολεία έκλεισαν και εμεις εγυρίσαμε πάλιν α-
...πό την Δίρχαν 'ς την Σαντάν. Εκείνον τον χρόνον οι Τούρκοι
... έκαμαν μεγάλην σφαγήν των Αρμενίων. Ελάχιστοι επρόφτα-
...σαν να φύγουν από τα σπία τους και να κρυφθούν μέσα στα
... δάση. Εγώ εν τω μεταξύ ήμουν βοσκός και μία ημέρα έτυχε
... να πάω σε μία τοποθεσία που λεγόταν Μάγαρα, δηλαδή σπη-
...λιά, που ήταν μακριά από το χωριό μου, Ισχανάντων 800 μέ-
...τρα. Όταν επλησίασα βλέπω έναν άνθρωπον να τριγυρνά α-
...νάμεσα στα έλατα. Από το εξωτερικόν του εκατάλαβα ότι ή-
...ταν Αρμένιος. Εκρύφθηκα και τον παρακολουθούσα χωρίς να
... με βλέπει. Όταν ήλθε πολύ κοντά τον εγνώρισα. Ηταν ο Τα-
...τιόζ, εκείνος που ειδοποίησε την μητέρα μου ότι θα εχτυπού-
...σαν τον αδελφόν μου. Ετρεξα τότε και τον αγκάλιασα και ε-
...κείνος άρχισε να κλαίει. Και εγώ μαζί του. Επειτα τον άφησα
... κοντά στις αγελάδες και πήρα στο χωριό και έφερα ψωμί.

Μετά, το βράδυ τον πήγα σπία μου. Ηταν στην άκρη του χω-
...ριού. Και τον κρύψαμε επάνω στο νταβάνι δυόμισυ μήνες.
... Μια βραδιά χτύπησαν την πόρτα μας. Ο αδελφός του ο Θεό-
...φιλος εγνώρισε την φωνή και είπε στη μητέρα μου «Τη Τα-
...τιόζ αδελφόν έν!». Ανοιξαμε την πόρτα και ήταν τα δύο α-
...δέρφια του, χωρίς να ξέρουν ότι ο Τατιόζ ήταν στο σπία μας.
... Υστερα η μάνα μου με κάνει νόημα και κατέβασα τον αδελφό
... τους από τα βάνια. Μετά μισή ώρα, αφού τους εδώσαμε
... ψωμί και πατάτες έφυγαν και πήγαν στο δάσος απέναντι
... στου Πιστοφάντων, όπου υπήρχε μία μεγάλη ομάδα και άλ-
...λων Αρμενίων που είχαν και όπλα. Εκεί εσώθηκαν. Στα 1916
... ήρθαν οι Ρώσοι και οι Αρμένιοι ελευθερώθηκαν.

ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΙΜΕΡΑ ΠΟΝΤΟΥ

Του Γιώργου Σιαμανή

Το χωριό Ιμερα είχε υψόμε-
...τρο άνω από 1.800 μέτρα. Σχε-
...δόν 6 μήνες το χρόνο είχαμε
... χιόνια και ήταν συνηθισμένο
... φαινόμενο οι χιονοστοιβάδες
... πολλές φορές να δημιουργούν
... θύματα.

Η Χαμνάβα η Τσόφα, από το
... Λειβάδ' είχε μία αδελφή. Τ' Α-
...εβαρβάρας την ημέρα κίνησε
... από την Τραπεζούντα, μαζί με
... μια καλόγρια, για το χωριό.
... Σον «Αεζεχαρέαν» τους τύλιξε
... μια χιονοθύελλα. Τις βρήκαν α-
...γκαλιασμένες και νεκρές. Τη
... λέγανε Γαλήνη. Το περιστατικό
... άκουσα από τη μητέρα μου.

Ο Κόρσαββας από το χωριό
... είχε μια θυγατέρα. Την πάντρε-
...ψε στη «Χάρσορα» γειτονικό
... χωριό. Τη Ποπατραναφύλ' ο
... Πάνον ήταν «γουρουχτζής» και
... την συνόδευσε στη Χάρσορα.
... Στην επιστροφή του καταπλα-
... κώθηκε, κοντά στον Αένεν τη
... Θωμάντων από «στάδ» (χιονο-
...στοιβάδα). Τον βρήκαν νεκρό.

Μία μέρα ο Ισαάκς τη Φω-
...στήρ, ερχόταν από την Ιμερα,
... μαζί με τον Μουχαήλ τον Να-
...τζαραντέτεν. Σα πολλά' απά-
...θια (τοποθεσία) καταπλακώθη-
...καν από ένα «στάδ». Ο Ισαάκς
... γλίτωσεν, ο Μουχαήλς πέθα-

Λέγανε: «Αεβαρβάρα εφύ-
...σεσεν κι Αε - Νικόλας εχίο-
...ντζεν και τ' Αεσάββα την βρα-
...δύν εφούρκσεν τα παλληκά-
...ρια».

Τη Κοβλακά ο Δημήτρης εί-
...χεν τέσσαρα «αδελφοκόρτσια»
... και έναν αδελφό. Είχαν κι έναν
... «χαμελέτεν' (αλευρόμυλον). Τα
... κορίτσια ήθελαν να πάρουν το
... μερτικό τους από την πατρική
... κληρονομιά. Εκείνος δεν έ-
...στεργεν στη διανομή. Μαλώνα-
... με συχνά. Βρίζανε τον αδελφό
... τους. Μία από τις αδελφές ήτο
... μάνα της Αμαλίας Σιαμανή, η
... άλλη, η Αναστασία, τη Τσιλι-
...γκάρ, η Σωτήρα τ' Αβρόσιου
... και η Ελένη.

Ο Κόρσαββας ο Γιάννης ε-
...θεωρείτο ευεργέτης. Με εξοδά
... του κατέβασε το νερό από τον
... Αένεν (το μοναστήρι του αγίου
... Ιωάννου) και έχτισε μία βρύση
... στο σχολείο, μία στην ενορία
... «Καθημερετών» μία στ' αλώνια
... και μία κοντά στο σπίτι τη Μολ-
...τοβάν. Γιαυτό και η Δημογερο-
...ντία με ψήφισμά της τον ανα-
...κήρυξε «Μέγαν Ευεργέτην».

Πηγαίνοντας προς τη «Τά-
...ντονος το γεφύρ» (το 'λέγαν έ-
...τσι επειδή το έχτισε ο Τάντον)
... ένας δρόμος βγάζει σε' μία
... Συνέχεια στην 4η σελ.

Στο χωριό των Υψηλάντηδων

του Κωνσταντίνου Χιονίδη

Το χωριό Υψηλή (Υψηλή) βρίσκεται στην επαρχία του Οφεως, ανατολικά της Τραπεζούντας. Από το χωριό αυτό κατάγονται οι Υψηλάντηδες. Σήμερα το χωριό ονομάζεται Αρπάοζου.

Τον Αύγουστο του 1988 και τον Ιούλιο του 1989 ρώτησα αρκετούς Τούρκους στην Τραπεζούντα, στον Οφη, στην Τσαϊκάρά και στο Αρπάοζου, αν το χωριό αυτό λεγότανε άλλοτε στα παλιά Υψηλή. Όλοι με απαντούσαν: «Ναί, το τωρινό Αρπάοζου λεγόταν παλαιότερα Υψηλή».

Τον Αύγουστο του 1988 πήρα το λεωφορείο της συγκοινωνίας από την Τραπεζούντα, κι ύστερα από 52 χιλιόμετρα πάνω στον ωραίο παραλιακό και ασφαλτοστρωμένο δρόμο, έφθασα στην παραλιακή πόλη του Οφου. Εδώ έπιασα άλλο συγκοινωνιακό λεωφορείο και σε απόσταση 25 χιλιόμετρα νότια και πάνω στο δημόσιο δρόμο, έφθασα στην Τσαϊκάρά.

Από πληροφορίες που πήρα στην Τσαϊκάρά, χρειαζόμουν 20 χλμ. έως το Ουζουνγκιόλ κι άλλα 27 χλμ. για να φθάσω στο Υψηλή (Αρπάοζου). Ο δρόμος ήταν άσχημος και χωματένιος και δε θα είχα αρκετό χρόνο για να επιστρέψω έγκαιρα στην Τραπεζούντα, για να προλάβω το λεωφορείο μας που επέστρεφε πίσω στην Ελλάδα.

Ετσι λοιπόν επέστρεψα λυπημένος και άπρακτος από την Τσαϊκάρά στην Τραπεζούντα.

Τον Ιούλιο όμως του 1989 είχα καλύτερο πρόγραμμα. Ενωρίς το πρωί ενοίκιασα ένα ταξί στην Τραπεζούντα. Και γρήγορα έφυγα ανατολικά για τον Οφη, κι έπειτα νότια για την Τσαϊκάρά. Εδώ πήραμε τον ελεεινό χωματόδρομο για το Υψηλή. Ολη η περιοχή ήταν ειδική και καταπράσινη. Δίπλα μας είχαμε ένα ποτάμι με εξαιρετικά αφρίζοντα νερά. Γύρω δε ήταν γεμάτη η φύση με παρθένα δάση.

Σιγά σιγά φθάσαμε στο Υψηλή, ανάμεσα στα σύννεφα, πάνω στα απομακρυσμένα ποντιακά βουνά και στο χωριό Υψηλή (Αρπάοζου).

Στο χωριό γνωριστήκαμε με τους λίγους κατοίκους του. Σχεδόν όλοι τους γνώριζαν ποντιακά. Κι αυτό γιατί όλη η επαρχία του Οφεως περιλαμβάνει βίαια εξισλαμισθέντες απογόνους εδώ και

Ιούλιος 1989. Στο Υψηλή (Αρπάοζου).

Ο δάσκαλος του χωριού Χανεφί Φιντίκ ανάμεσα στους μαθητές του

Ιούλιος 1989. Υψηλή στα Ποντιακά βουνά. Στο χωριό Υψηλή - Υψηλή (Αρπάοζου)

300 χρόνια των Ελλήνων Χριστιανών του Πόντου. Σε λίγο γνωριστήκαμε και με τον δάσκαλο του χωριού, που ήταν και Μουσουλμάνος ιερέας, το Χανεφί Φιντίκ. Μαζί του συνεννοήθηκα πολύ καλά, γιατί αυτός ήξερε ποντιακά, ενώ εγώ δεν ήξερα τουρκικά.

Αυτός μου είπε πως το χωριό έχει 50 κατοικίσιμα σπίτια το καλοκαίρι, με 150 κατοίκους, που ζουν εδώ στα απομακρυσμένα και έρημα ψηλά βουνά, και έχει περίπου 50 παιδιά στα οποία κάνει μαθήματα το καλοκαίρι.

Το 1988 και 1989, όταν ανακοίνωσα την επιθυμία μου στους Τούρκους, να επισκεφθώ το χωριό Υψηλή, όλοι οι Τούρκοι στην Τρα-

πεζούντα, Οφη, Τσαϊκάρά και Υψηλή, με περιέργεια με ρωτούσαν, γιατί ήθελα να επισκεφθώ αυτό το μακρινό και έρημο χωριό, που όλον τον χειμώνα είναι ακατοίκητο.

Τους εξηγούσα πως δεν έχω ιδιαίτερους σκοπούς παρά να επισκεφθώ απλώς το βουνήσιο χωριό των Υψηλάντηδων, οι οποίοι ήσαν Έλληνες ήρωες και ένας από τους απο-

γόνους αυτούς έγινε αρχηγός της ελληνικής επαναστάσεως του 1821 εναντίον του σουλτάνου των Οθωμανών.

Υστερα από 8 ώρες, ευχαριστημένος επέστρεψα στην Τραπεζούντα από το Υψηλή, τον βουνήσιο τόπο της καταγωγής των Υψηλάντηδων, των πρωτεργατών και αρχηγών της ελληνικής ανεξαρτησίας του 1821.

Από την πρώτη εγκατάσταση των Ποντίων στη Βέροια

του + ΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΞΙΑΔΗ

Βρισκόμαστε στο έτος 1914. Οι πρώτοι πρόσφυγες στη Βέροια Πόντιοι και Θράκες. Και η εγκατάστασή τους στον Τουρκομαχαλά πάνω από την Καραχμέτ Ματζίρκα τον είπαν δηλαδή πρόσφυγικά (περιοχή γέφυρας που έμεινε η μόνη φυσικά ύστερα από τις πλημμύρες του 1935).

Χωρίς καμία κρατική προστασία τότε, με τον τίμιο ιδρώτα κέρδιζαν το ψωμάκι τους. Ορισμένες οικογένειες εγκαταστάθηκαν τότε στο Τουρκοχώρι (σημερινή Πατρίδα) και Λοζίτσο (σημερινό Τριπόταμο), από τότε η ρίζα Ποντίων στα δύο αυτά χωριά που μετά το 1923 πολλαπλασιάστηκαν με την εγκατάσταση και άλλων Ποντίων. Η μοίρα των πληθυσμών Μικράς Ασίας, Πόντου, Ανατολικής Θράκης τους οδήγησε στη μητέρα Ελλάδα.

Η δόξα τώρα περπατεί στην Ιωνία 1919, όχι στα καμένα Ψαρρά, αλλά στα φωτεινά σημεία της Μικράς Ασίας, που ελευθερώνεται, και η Θράκη, και άνεμος ελευθερίας στον ηρωικό Πόντο. Και πάλιν η πίκρα στο πληθυσμό, συμφέροντα των μεγάλων (δεν είναι δική μου κρίση) και η αγανάκτηση και ο φόβος κυριαρχεί. Αύγουστος 1922 και κοπάδια Ελληνικών πληθυσμών Μικράς Ασίας και Πόντου καταφθάνουν στην Ανατολική Θράκη και εγκαθίστανται προσωρινά σε Σχολεία, παλιές εκκλησίες, τζαμιά και σε όποιο χώρο είναι διαθέσιμος.

Δόξα σοι ο Θεός σταθήκαμε. Πόντιοι και Μικρασιάτες. Οι Θράκες τους περιποιούνται όσο μπορούν γιατί ξέρουν οι ίδιοι από προσφυγιά που δοκίμασαν το 1914 και επανήλθαν στην Πατρίδα τους το 1919. Μαζί τους και υπολλείματα της Στρατιάς τους Βρέγγελ που διαλύθηκε στην Οικρανία μετά την Ρωσική επανάσταση αλλά και υπολλείματα ελληνικών στρατευμάτων, όσοι απέμειναν ξεκομμένοι από τις Μονάδες τους του Α' Σώματος Στρατού, του Στρατηγού Νίδερ, που είχε σταλεί από την Ελλάδα κατ' εντολή των συμμάχων στη Ρωσία.

Και αυτή η προσωρινή εγκατάσταση των Ποντίων και θρακών στην Ανατολική Θράκη (προσωρινή) γιατί από Σεπτέμβριο του 1922 που είχε πλέον συντελεσθεί η αποχώρηση των ελληνικών στρατευμάτων από την Μικρά Ασία έμελλε όλοι πλέον τώρα μαζί Θράκες, Πόντιοι και Μικρασιάτες (όσοι φυσικά εγκαταστάθηκαν προσωρινώς εκεί) να οδηγηθούν φιρδην - μίγδην προς τον Εβρον. Την Ανατολική Θράκη κατέλαβαν Γαλλικά και Αγγλικά στρατεύματα για λογαριασμό... των Τούρκων.

Από εδώ και πέρα γνωστά. Στην περιοχή ειδικότερα από την Καραχμέτ που ήταν Τουρκομαχαλάς και κατοικούσαν και οικογένειες του Βλάχικου στοιχείου προχώρησαν και καινούριοι πρόσφυγες Θράκες και Πόντιοι σε Τούρκικα σπίτια (μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών 1924) έφτασαν και πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας (Βουλγαροπρόσφυγες) και δημιουργήθηκε πλέον ο συνοικισμός Προμηθέα για να φθάσει στο σημερινό πολιτισμένο περιβάλλον, το δημιουργικό.

Και για την ιστορία της περιοχής αυτής πρέπει να πούμε πως στην περιοχή αυτή και δίπλα στα τότε Εβραϊκά Νεκροταφεία είχαν εγκατασταθεί στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο Ρωσικά στρατεύματα (Γάλλους είχε όπου σήμερα τα γραφεία του Β' Σώμ. Στρατού). Εκεί οι Ρώσοι στρατοπεδευμένοι είχαν κάνει ένα όμορφο στρατόπεδο, εκκλησία σε καλοκαμωμένη παράγκα, μέχρι που ξέσπασε η επανόρση στη Ρωσία και ο τέλος του πολέμου και ευρέθηκαν οι καλύτεροι αυτοί άνθρωποι στα χέρια των συμμάχων, ταλαιπωρηθέντες αρκετά.

Και μετά το 1923 ο Προμηθέας μεγάλωνε, και δημιουργείτο, όπως και ολόκληρη η Μακεδονία και η Ελλάδα γενικότερα. Ο τίμιος ιδρώτας Ποντίων, Μικρασιτών, Θρακών Ανατολικής Θράκης, Ανατολικής Ρωμυλίας, πότισε το έδαφος της καλής μας μάνας της Ελλάδας και έκανε αυτό το θαύμα το οποίο ζούμε σήμερα.

Στάθηκε η Σουμελά, ο Γεώργιος Περιστερέωτας, Ιωάννης Βαζελών, Ελλάδα και Χρισός, γερά θεμέλια (αυτά προς δόξαν μόνον των Ποντίων) συνεχίζουν την παράδοση, Εύξεινος Λέσχη και πολλά άλλα. Δεν ξέρουμε ποιές είναι οι βουλές του Θεού. Σημειώνω με θάρρος μία μικρή αλλά ζωντανή ιστορία από την πρώτη εγκατάσταση των Ποντίων στη Βέροια και περιοχή, ζώσα, προσωπική ιστορία.

ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΙΜΕΡΑ ΠΟΝΤΟΥ

Συνέχεια από την 3η σελ.

τοποθεσία που λέγεται «Αλογομούστες». Λέγεται ότι τα παλιά χρόνια οι ληστές εκεί πάνω μαζεύονταν και δένανε τ' αλόγα τους. Υπήρχαν ακόμα στην εποχή μας «χαλκάδες» μέσα σε δυο σπήλαια μεγάλα σαν σπίτια.

Από την Ιμερα προς την τοποθεσία αυτή ήταν ένα μεγάλο λαγκάδι. Εκεί κάθε Ιμερίτης είχε το χωράφι του. Πιο πέρα είναι τ' Αθωνάρια και από εκεί ένα μονοπάτι οδηγεί στο «Λευκέν» που ήτο το «Παρχάρ» της Ιμερας. Αντίκρου το «Χαντζάρ» άλλη τοποθεσία όπου μαζεύανε οι γυναίκες τα «Διφώρια». Από το Χαντζάρ προς τον Α-

εζηράτ το μέρος ήταν γυμνό, από δένδρα είχε όμως μεγάλα «τζουχάλια» δηλαδή ένα είδος καλαμιάς που ήταν απλωμένη κατά γης και γεμάτο «Διφώρια».

Το Γούρτζεν ήταν κι αυτό δάσος με «τεζία» (έλατα) και γεμάτο με «τζουντζούνες» ένα χόρτο γλυκό που το έτρωγαν και οι άνθρωποι το δε γάλα των αγελάδων που το βόσκανε «φιδίζεν».

Σ' σή «Ποπαλαζάρ το πεγάδ» πιο εκεί από την ενορία Ζουβακάντων, λέγανε, ότι έβγαине από το έδαφος πετρέλαιο. Ακόμα σο «Ομαλοκόλ» η γιαγιά της ανακάλυψε μια μεγάλη πέτρα από όπου έκοβε κομμάτια και τα χρησιμοποιούσε

για να επεξεργάζεται τα δέρματα που έκαναν τσαρούχια. Αυτά τα τσαρούχια που κατασκευάζονταν από τέτοια κατεργασμένα δέρματα τα λέγανε «Χασούλια». Σίγουρα επρόκειτο για στύψη (στυπτηρία). Στο χωριό το ονόμαζαν «Σιόπη».

Η «Ρούδα τη Γερασημάντων ή σή Ζουβακάντων, του Γιώρ η γυναίκα» προπάππου της μητέρας μου, διαμαρτυρήθηκε στον άντρα της που κάθε Μεγάλη Παρασκευή κουβαλούσε στην Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου διάφορα αντικείμενα και πρόσφερε υπηρεσίες στο ναό για την καθαριότητα και τον ευπρεπισμό του. «Όλα εσύ θ' εφτάς;» του έλεγε ας βάλουν κι άλ-

λοι το χέρι τους. Τη νύχτα βλέπει στ' όνειρό της τον Άγιο Γεώργιο που της παρεπονέθη: «Ρούδα ούλτς αν κατ' εποίκα, εσέν να ντ' εποίκα;».

Η «Παρθένα η Γερασιμίνα, αση Ζουβακάντων» η Γιορίνα όπως την έλεγαν, γιαγιά της μητέρας μου, «έδενεν» το λύκο. Κάποτε χάθηκε μία αγελάδα τους σόν «Μαλοκέφαλον». Εκεί επάνω υπήρχε ένα μεγάλο σπήλαιο. Το πρώι η μάνα της η Αναστασία πήγε εκεί και τι να δει; Ένας λύκος στέκεται μπροστά στο ζώο, τα σάλια του να τρέχουν από το στόμα του και να μην μπορεί να δαγκώσει. Η μάνα της πήρε την αγελάδα και γύρισε.